

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Elektronisko rēķinu Eiropai sniegtie ieguvumi””

COM(2010) 712 galīgā redakcija

(2011/C 318/17)

Ziņotājs: **IOZIA kgs**

Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2010. gada 2. decembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Elektronisko rēķinu Eiropai sniegtie ieguvumi””

COM(2010) 712 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2011. gada 23. jūnijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 473. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 13. un 14. jūlijā (13. jūlija sēdē), ar 119 balsīm par, 1 balsi pret un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) atbalsta un atzinīgi vērtē Komisijas veikumu un piekrīt tam, kas teikts paziņojumā, kurš iekļaujas iniciatīvā “Digitālā programma Eiropai”. To instrumentu modernizācija, kas regulē ekonomiskās attiecības un tehnisko inovāciju, ne vien rada ļoti nozīmīgus ietaupījumus, bet arī veicina inovācijas popularizēšanu un stratēģijā “Eiropa 2020” izvirzīto mērķu sasniegšanu.

1.2 Digitālās programmas — ilgtspējīgas sociālās un ekonomiskās attīstības faktora — īstenošana būs nozīmīgs virzītājspēks iekšējā tirgus aktivizēšanai.

1.3 EESK uzsver, ka īpaši jāņem vērā priekšrocības, kas varētu rasties no vispārējās e-rēķinu izmantošanas. No šādām priekšrocībām labums būtu jāgūst vienlīdz visām uzņēmumu kategorijām, bet jo sevišķi mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU). Īpaša uzmanība jāpievērš to specifiskajām vajadzībām attiecībā uz digitālo lietotprasmi, izmaksu ierobežošanu saistībā ar piekļuvi digitālajām platformām un pārvaldības programma-tūrām.

1.4 EESK aicina Komisiju darīt visu, lai ātrāk pieņemtu jaunus tiesību aktus par e-parakstu, un vēlas noskaidrot, vai direktīvas vietā vajadzētu pieņemt regulu, lai izvairītos no atšķirīgas un problemātiskas transponēšanas, kuras rezultātā saglabātos atšķirīgi noteikumi šajā jomā. Pievienotās vērtības nodokļa (PVN) netiešas uzlikšanas sistēmas reformā jau ir apsvērta iespēja papīra un elektroniskiem rēķiniem piešķirt vienādu nozīmi gadījumos, kad ir runa par grāmatvedības uzskaišu un rēķinu arhivēšanu. Dalībvalstu nodokļu administrācijām vajadzētu iespējami ātrāk saskaņot savus tiesību aktus ar šiem noteikumiem.

1.5 Ja runa ir konkrēti par MVU, EESK iesaka aizsargāt to intereses, kas saistītas ar PVN maksājumiem. PVN vajadzētu

iekasēt e-rēķina maksāšanas brīdī, nevis kādā noteiktā datumā pēc rēķina izrakstīšanas. Jaunajā sistēmā ir pienācīgi jāņem vērā problēmas, kas MVU varētu rasties saistībā ar likviditātes pārvaldību.

1.6 EESK atbalsta plašu un ātru e-rēķina ieviešanu, bet uzskata, ka tā izmantošanai arī turpmāk jābūt fakultatīvai. Lai gan Komiteja atzinīgi vērtē izvirzītos mērķus, tā tomēr neuzskata, ka pastāv priekšnoteikumi šīs sistēmas obligātai pieņemšanai.

1.7 Lai uzņēmumiem un patērētājiem neradītu nevajadzīgas un apgrūtinājošas problēmas, EESK iesaka Komisijai piesardzīgi un uzmanīgi veikt pasākumus, kas nepieciešami ierosinātā mērķa sasniegšanai.

1.8 Ja vienlaicīgi pastāvēs divi režīmi ar vienādu juridisku spēku (e-rēķins un papīra rēķins), visām iesaistītajām pusēm vajadzētu būt iespējai izvēlēties modeli, kas ir visatbilstošākais specifiskajām vajadzībām.

1.9 EESK aicina Komisiju pieņemt vispārējus e-rēķina standartus. Sistēmu standartizācija un savstarpējā izmantojamība ir būtiski faktori veiksmīgai e-rēķina izmantošanai, kas ļauj attīstīt iekšējo tirgu un dod iespēju paplašināt operatoru skaitu tirgū.

Savukārt pašreiz tirgus ir sadrumstalots, un tajā trūkst iekšējās komunikācijas, taču tas traucē šā lietderīgā instrumenta izvēršanu pārrobežu līmenī.

1.10 Vajadzētu plaši izmantot izmēģinājuma projektu PEPPOL (Viseiropas Publiskais iepirkums tiešsaistē), un tam vajadzētu aizvien savienot apgabalus, kuros e-rēķins jau tiek izmantots. Jāpievērš lielāka uzmanība MVU vajadzībām.

1.11 Kad paziņojumā ir runa par e-rēķina adresātiem, nav minēti patērētāji, viņu vajadzības un intereses. Tikai tie, kuriem ir laba pieredze informācijas tehnoloģiju izmantošanā, varēs izmantot e-rēķina priekšrocības.

1.12 Pateicoties paredzētajai šā instrumenta izmantošanai, būtu jārodas noslēgtajam lokam: elektroniskā kataloga aplūkošana, pirkuma izvēle un pasūtīšana, preču nosūtīšana, rēķina izrakstīšana, maksājums un vienlaicīga automatiski aprēķinātās PVN likmes (atkarībā no preces veida un operatora) pārskaitīšana nodokļu administrācijai.

1.13 Minēto procedūru paātrināšanas rezultātā varēs būtiski ietaupīt laiku, labāk ievērot maksājumu termiņus un ierobežot viltus rēķinu skaitu.

1.14 ES finansētajos projektos e-komercijas jomā būtu jāiekļauj obligāta prasība, ka MVU līdzdalība jānodrošina zināmā procentuālā daļā no visiem izmēģinājuma projektiem. Tas varētu piesaistīt uzmanību MVU prasībām jau šo iniciatīvu sākotnējā posmā un jo sevišķi ietekmēt inovatīvu tehnoloģiju izstrādi MVU vajadzībām (piemēram, projekts *PEPPOL*).

1.15 Eiropas Komisijai vajadzētu vairāk uzsvērt, ka valstu nodokļu administrācijām jāizmanto vienlīdzīgas attieksmes princips attiecībā uz papīra rēķiniem un e-rēķiniem un tādējādi jānovērš šķēršļi pārrobežu tirdzniecībai. Pirmām kārtām jāatceļ pienākums izmantot īpašus tehnoloģiskus risinājumus (tostarp e-parakstus), kas nav vajadzīgi papīra rēķinu gadījumā, un jāatceļ dažās dalībvalstīs vēl pastāvošā prasība, ka nodokļu pārbaudītājiem jānodrošina jādrukā e-rēķini, lai būtu ievērotas visas spēkā esošās prasības.

1.16 Sadarbībā ar vietējām publiskajām iestādēm, izmantojot īpašas programmas, jāizstrādā stimuli MVU. Jāparedz Reģionālās politikas ģenerāldirektorāta iesaistīšana.

1.17 EESK pozitīvi vērtē Eiropas e-rēķinu foruma izveidi un ir gatava piedalīties tā darbā.

2. Ievads

2.1 Rēķins ir pamatdokuments, ar ko apmainās tirdzniecības partneri, kā arī tirdzniecības partneri un galapatērētāji. Papildus primārajai funkcijai, proti, samaksas pieprasījumam, ko pārdevējs iesniedz pircējam par piegādātajām precēm vai sniegtajiem pakalpojumiem, rēķins ir svarīgs grāmatvedības dokuments, kurš rada juridiskas sekas abiem tirdzniecības partneriem, jo tas ir līgumisks dokuments starp uzņēmumu un patērētāju. Dažās valstīs rēķins ir galvenais dokuments, ko izmanto nodokļu deklarācijām un atmaksām, kā arī lai aizpildītu importa un eksporta deklarācijas.

2.2 Iesaistītās puses ir pircējs un pārdevējs. Dažos gadījumos piegādātājs un saņēmējs var būt trešās personas, piemēram, pārvadātāja vai loģistikas pakalpojumu sniedzēja gadījumā.

2.3 Ar elektronisko rēķinu saprot rēķina datu elektroniskas izrakstīšanas, nosūtīšanas, saņemšanas un apstrādes automatizētu procesu. Elektroniskais rēķins ir uzņēmuma savstarpēji saistīto procesu un procedūru kopuma daļa, kas parasti no piegādātāja viedokļa ir pasūtījuma-apmaksas cikls, bet no pircēja viedokļa tas ir pirkuma-maksājuma cikls.

2.4 No septiņām pamatiniciatīvām, ko Eiropas Savienība atbalsta, lai praktiski īstenotu stratēģiju "Eiropa 2020", pamatiniciatīvas "Digitālā programma Eiropai" mērķis ir, pielāgojot tiesību aktus, atbalstīt tādu informācijas tehnoloģiju izstrādi, kuras ir vērstas, citastarp, uz vienkāršošanu un sloga samazināšanu iekšējā tirgus īstenošanā. Vairāk nekā simts pasākumu un pāri par trīsdesmit likumdošanas iniciatīvu tiks pieņemtas, lai turpmākajos desmit gados sasniegtu trīspadsmit galvenos darbības mērķus.

2.5 Komisijas paziņojumā, kas tika izstrādāts pēc piecu gadu sagatavošanās un padziļinātas apspriešanās, ir aplūkota ļoti svarīga programmas joma, t.i., e-rēķins, un izvirzīts mērķis, ka līdz 2020. gadam e-rēķinam jāklūst par galveno rēķina veidu. Tiek lēsts, ka pašlaik e-rēķinu īpatsvars ir tikai 5 % no visiem uzņēmumu rēķiniem.

2.6 Komisija lēš, ka sešos gados iespējamais ietaupījums, ko varētu gūt, sasniegtu 240 miljardus *euro* ⁽¹⁾. Eiropas Uzņēmumu grāmatvežu apvienība ir nonākusi līdz līdzīgiem secinājumiem un uzskata, ka uzņēmumi, izmantojot automatisku rēķina datu apstrādi, varētu ietaupīt līdz pat 80 % no pastāvīgajām izmaksām; tādējādi tiktu novērsts papīra patēriņš un ievērojami samazināts darba slogs. Vienotās *euro* maksājumu telpas (*SEPA*) attīstība ļaus apvienot rēķinu sagatavošanu ar maksājumiem; tas veicinās sistēmu integrāciju un ļaus izveidot savstarpēji izmantojamas Eiropas e-rēķinu sistēmas.

2.7 Apzinātās prioritātes ir šādas:

— "nodrošināt e-rēķiniem juridisko noteiktību un skaidru tehnisko vidi, lai veicinātu to masveida izmantošanu;

— veicināt un sekmēt pieejamu un savstarpēji izmantojamu e-rēķinu risinājumu izstrādi, pamatojoties uz kopīgu standartu, īpašu uzmanību pievēršot MVU vajadzībām;

— atbalstīt e-rēķinu ieviešanu, izveidojot organizatoriskas struktūras, piemēram, valsts e-rēķinu forumus un Eiropas daudzpusēju ieinteresēto personu e-rēķinu forumu".

⁽¹⁾ *Capgemini: SEPA potential benefits at stake* (http://ec.europa.eu/internal_market/payments/docs/sepa/sepa-capgemini_study-final_report_en.pdf).

3. EESK apsvērumi un piezīmes

3.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) pārliecināti atbalsta pamatiniciatīvu "Digitālā programma Eiropai" un atzinīgi vērtē Komisijas iniciatīvu. Dažādos iepriekšējos atzinumos ⁽²⁾ EESK atbalstīja tādu programmu un likumdošanas iniciatīvu pieņemšanu, kas vērstas uz informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) izmantošanas veicināšanu.

3.2 Eiropā rēķinu un faktūrreķinu skaits pārsniedz 30 miljardus. 2011. gadā no 3 miljardiem rēķinu un faktūrreķinu, kas tiks nosūtīti pa e-pastu, tikai daļa būs e-rēķini. Vairāk nekā 4,5 miljoni uzņēmumu un vairāk nekā 75 miljoni patērētāju jau izmanto šo sistēmu. Lielākie nozares operatori, kas sniedz pakalpojumus e-rēķinu jomā, dažu mēnešu laikā divkāršoja apgrozījuma apjomu.

3.3 Pētījumos, ko pēc Komisijas pasūtījuma veica ekspertu grupa, tiek lēsts, ka grāmatvedības dokumenta izsniedzējs var ietaupīt vairākus *euro* no katra rēķina. Automātiska nosūtīšana elektroniskā veidā ļauj ietaupīt līdz pat 60–80 % salīdzinājumā ar tradicionālajiem procesiem, kuru pamatā ir papīra rēķins. Kopumā ņemot, tas nozīmē, ka var ietaupīt no 1 līdz 2 % administratīvo izdevumu. Saskaņā ar nozares galveno ekspertu novērtējumu ieguldījumi e-rēķina projektā nes peļņu jau pēc sešiem mēnešiem ⁽³⁾.

3.4 Paziņojumā Komisija pauž vēlmi, ka e-rēķinam jāklūst par galveno rēķina veidu, bet nenorāda, kāpēc vajag tik daudz laika, lai to panāktu. Savukārt EESK uzskata, ka jādara viss iespējamais, lai paātrinātu šā mērķa sasniegšanu.

3.5 EESK uzsver un atzinīgi vērtē nozīmīgo ieguldījumu, ko e-rēķina attīstība varēs dot CO₂ emisiju samazināšanā, pateicoties enerģijas patēriņa samazinājumam transporta vajadzībām, kā arī papīra patēriņa samazinājumam.

3.6 EESK atbalsta to, ka prioritāte ir piešķirta MVU un informācijai, kuru tie sniedza Komisijas izveidotās ekspertu grupas aptaujā, un uzskata, ka minētā prioritāte ir ļoti svarīga.

⁽²⁾ "Digitālā programma Eiropai" OV C 54, 19.02.2011., 58. lpp.; "Kā pārvērst digitālo dividendi sociālajā labumā un ekonomikas izaugsme" OV C 44, 11.02.2011, 178. lpp.; OV C 255, 22.09.2010., 116. lpp. un OV C 77, 31.03.2009., 60. lpp.; "Uzlabot "publiskā un privātā sektora partnerības līdzdalības" modeļus, izvērst visiem pieejamus e-pakalpojumus ES 27 dalībvalstīs" OV C 48, 15.02.2011, 72. lpp.; OV C 255, 22.09.2010., 98. lpp.; OV C 128, 18.05.2010., 69. lpp.; OV C 317, 23.12.2009., 84. lpp.; OV C 218, 11.09.2009., 36. lpp.; OV C 175, 28.07.2009., 8. lpp.; OV C 175, 28.07.2009., 92. lpp.; OV C 175, 28.07.2009., 87. lpp.; OV C 77, 31.03.2009., 63. lpp.; OV C 224, 30.08.2008., 61. lpp.; OV C 224, 30.08.2008., 50. lpp.; OV C 97, 28.04.2007., 27. lpp.; OV C 97, 28.04.2007., 21. lpp.; OV C 325, 30.12.2006., 78. lpp.; OV C 318, 23.12.2006., 222. lpp.; OV C 110, 09.05.2006., 36. lpp.; OV C 123, 25.04.2001., 36. lpp.

⁽³⁾ <http://www.expp-summit.com/marketreport.htm>.

3.7 EESK iesaka pieņemt visus iespējamus pasākumus, lai atvieglotu daudziem specializētajiem operatoriem iegūt stipras pozīcijas un lai nepieļautu, ka izveidojas mazi reāli monopoluzņēmumi, kas nenovēršami izmantotu savu dominējošo stāvokli.

3.8 EESK aicina Komisiju izstrādāt iniciatīvas, kas vajadzīgas, lai īstenotu un pieņemtu ANO/CEFACT ⁽⁴⁾ (ANO Eiropas Ekonomikas komisijas pakļautībā esošās starpvaldību organizācijas) izstrādāto standartdatu modeli; tas ļautu izstrādāt pasaules mēroga darba programmu, panākt koordināciju un sadarbību elektronisko standartu jomā, kā arī atvieglot tirdzniecību starp uzņēmumiem.

3.9 Padomei jāsekmē, ka tiek pārņemta dažās dalībvalstīs īstenotā paraugprakse (proti, obligāta prasība publiskajos iepirkumos izmantot e-rēķinus), jo tas ir atbilstošs veids, kā veicināt e-rēķinu izmantošanu. Pieņemot un atbalstot izstrādātos standartus, kā arī sasaistot tos ES apgabalus, kuri jau veic e-iepirkumus, ir plaši jāizmanto projekts PEPPOL, kas ir Konkurētspējas un jauninājumu programmas (CIP) plaša mēroga izmēģinājuma projekts un ko atbalsta Komisija.

3.10 EESK atzinīgi vērtē šo iniciatīvu, bet iesaka dot iespēju darboties e-rēķinu jomā arī citiem operatoriem un atvērt tiem tirgu. Pašlaik ir aptuveni 400 operatoru, kas sniedz pakalpojumus e-rēķinu jomā un darbojas galvenokārt vietējā līmenī, piedāvājot plašu produktu klāstu. Diemžēl sistēmu savstarpējā izmantojamība vēl ir tālā perspektīvā. Vispārēji kopējie standarti, ko EESK iesaka pieņemt, ir būtiski, lai paātrinātu ES vienotā tirgus īstenošanu un ar to saistītās priekšrocības sniegtu plašam dažādu ieinteresēto personu lokam, jo sevišķi MVU, tādējādi palielinot to konkurētspēju.

3.11 Vienotu e-rēķina modeļu priekšrocības ir acīmredzamas. Pašlaik tirgus ir sadrumstalots un tajā nav saziņas. EESK atbalsta iniciatīvas, kas vērstas uz arvien integrētāku savstarpējās izmantojamības līmeņu sasniegšanu, un atzinīgi vērtē to, ka modelis ANO/CEFACT CII v.2 (*Cross-Industry Invoice* — starpnozaru rēķins) ir ņemts par pamatu, lai izstrādātu standartu ISO 20022 (rēķina paziņojums).

3.12 Vispārējos standartos vajadzētu vienmēr ņemt vērā attiecīgās iepirkuma procedūras, lai izvairītos no situācijas, kad uzņēmumiem jāautomatizē rēķinu sagatavošanas process atrauti no piegādes vai arī, piemēram, no pasūtīšanas procesa. Tas nebūtu efektīvi. Tā kā CEN (Eiropas Standartizācijas komiteja) / BII profili veido pamatu PEPPOL elektroniskajiem dokumentiem, jāsekmē un cieši jāuzrauga to attīstība visā piegādes ķēdē. Īpaša uzmanība jāpievērš Universālās biznesa valodas (UBL — *Universal Business Language*) standarta ieviešanai dažādās ES dalībvalstīs, jo sevišķi publiskajā sektorā. Jāatbalsta šādu vispārēju standartu pieņemšana.

⁽⁴⁾ UN Centre for trade facilitation and electronic business (Apvienoto Nāciju Organizācijas tirdzniecības veicināšanas un elektroniskās uzņēmējdarbības centrs).

3.13 Nākotnē, kad elektronisko rēķinu sistēma būs plaši ieviesta, nodokļu iestādes varēs gūt acīmredzamas priekšrocības no e-rēķina, pateicoties PVN maksājumiem rēķina apmaksas brīdī. Pievienošanās vienotajai *euro* maksājumu telpai (SEPA) būtiski paaugstinātu iekasēšanas sistēmas efektivitāti. Lai izvairītos no negatīvās ietekmes uz MVU, jo sevišķi likviditātes pārvaldības jomā, EESK iesaka Komisijai ņemt vērā šo problēmjautājumu.

3.14 Ietaupījumi tiks gūti pirmām kārtām nodokļu deklarāciju pārvaldībā, kā arī automatisko maksājumu izmaksu jomā. Kopumā izmaksu samazināšana saistībā ar nodokļu iekasēšanu, kontroli un nodokļu pakalpojumu pārvaldību ir viens no ekonomikas sistēmas modernizācijas un uzlabošanas mērķiem. Automatizējot rēķinu sagatavošanu, varēs ierobežot izvairīšanos no nodokļu maksāšanas, un tas ļaus iegūt resursus, kurus varēs no jauna ieguldīt, lai atbalstītu ekonomiku un ražošanu.

3.15 EESK atbalsta nepieciešamību ātri pārskatīt Direktīvu 1999/93/EK par elektronisko parakstu, lai nodrošinātu tiesisko regulējumu droša un garantēta e-paraksta atzīšanai ES līmenī un tā savstarpējai izmantojamībai, un lūdz Komisijai uzsvērt šā jautājuma steidzamību Padomē un Parlamentā, lai minētās

iestādes tiesību aktu pieņemtu ļoti īsā laikā. Direktīvas transponēšanas atšķirības un tās piemērošanas pienākums dažādās dalībvalstīs radīja nopietnas problēmas, jo sevišķi MVU, kas elektroniskos parakstus uzskata par vienu no lielākajiem un nelietderīgākajiem šķēršļiem e-rēķina ieviešanai. Attiecībā uz juridisko instrumentu EESK vēlas noskaidrot, vai nav pienācis brīdis pieņemt regulu un tādējādi nodrošināt saskaņotus tiesību aktus, kas atbilstu Vienotā tirgus aktā paustajām cerībām.

3.16 ES iedzīvotāji neapzinās iespējas, ko sniedz vienotais tirgus, jo pastāv šķēršļi, birokrātiskas grūtības, administratīvi pienākumi. Patērētāji joprojām gaida plaši solītos labumus, piemēram, finanšu un enerģētikas nozarē, kurā, tikai pateicoties ES tiesību aktiem, tika pieņemti patērētājiem izdevīgi noteikumi (Trešā enerģētikas pakete, SEPA, MIFID (direktīva par finanšu instrumentiem) u.c.).

3.17 EESK uzskata, ka Komisijas paziņojumā iekļautais priekšlikums ir vērsts pareizajā virzienā, un cer, ka lēmumu pieņemšanas procesi un projektu īstenošanas temps paātrināsies, lai darba ņēmējiem, iedzīvotājiem un uzņēmumiem varētu nodrošināt saskaņotu vai — vēl labāk — vienotu tiesisko regulējumu.

Briselē, 2011. gada 13. jūlijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON